

RANO PLANIRANJE

CROATIAN

Rano planiranje može olakšati situaciju da bi osoba oboljela od demencije, njihova obitelj i skrbnici mogli upravljati financijskim i pravnim pitanjima oboljele osobe. Ovaj Pomoćni tisak govori o načinima ranog planiranja i navodi osobe i organizacije koje mogu pomoći.

Demencija utječe na svaku osobu na drugačiji način. Neka osoba može izgubiti sposobnost upravljanja novcem ili sposobnost donošenja mjerodavnih poslovnih odluka, dok druga osoba može zadržati ove sposobnosti mnogo duže.

No, prije ili poslije, ove sposobnosti će oslabiti i osoba oboljela od demencije neće biti u stanju donositi samostalne odluke u svezi sa njihovim financijskim i pravnim pitanjima.

Planirati unaprijed

Planiranje unaprijed obiteljima i skrbnicima može olakšati upravljanje poslovima oboljele osobe. Ovo također može omogućiti učešće oboljelih osoba u planiranju i osigurati da se njihove želje ispune na način koji njima odgovara.

Ako ste u mogućnosti, potražite savjet dok oboljela osoba još uvijek može učestvovati u diskusiji i dok je još uvijek pravno sposobna potpisati bilo koje dokumente.

Pitanja u svezi sa novcem

Ako su na bankovnom računu dva imena, partner oboljele osobe može nastaviti koristiti ovaj račun bez ikakvih ugovornih promjena. Ali, problemi mogu nastati kada osoba oboljela od demencije neprimjerno koristi bankovni račun ili kada je na računu samo njegovo ime. Da bi se izbjegli ovi problemi, oboljela osoba može, dok je još uvijek zakonski sposobna, dati punomoć za uporabu računa drugoj osobi. Važno je upamtiti da ova punomoć postaje nevažeća ako osoba više nije zakonski sposobna. Ako oboljela osoba ne želi pomijeniti ugovor o uporabi računa, savjetovanje sa menadžerom banke o mogućem rješenju vam može pomoći.

Planiranje unaprijed znači:

- Imati dva potpisa na svakom novčanom računu
- Razgovor o budućnosti financijskih poslova sa financijskim savjetnikom
- Ugovaranje kako i kada će osoba oboljela od demencije imati pristup svojim financijama

Tko može pomoći?

- Menadžer banke
- Akreditovani financijski savjetnik
- Odvjetnik
- Alzheimer's Australia

Trajna punomoć

U većini država i teritorija Australije, osoba može potpisati dokument o trajnoj punomoći (Enduring Power of Attorney) ako su zakonski sposobne u vrijeme potpisivanja. Trajna punomoć je zakonodavni ugovor koji daje pravo opunomoćenoj osobi da se brine o financijskim poslovima druge osobe ako ta osoba više nije u stanju. Mnoge osobe imaju trajne punomoći bez obzira na bolesti i dijagnoze.

Obična ili opća punomoć je također na raspolaganju, no ona važi samo dok je osoba zakonski sposobna. Trajna punomoć važi sve do smrti osobe, osim u slučajevima gdje je punomoć opovrgnuta.

Jedna od beneficija trajne punomoći je da dozvoljava osobi oboljeloj od demencije izbor osobe koja će raditi u njihovo ime oko pravnih i financijskih pitanja kada oboljela osoba nije u stanju da to sama radi.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

Planirati unaprijed znači:

- Osigurati da osoba oboljela od demencije ima prigodu razmisliti o potpisivanju trajne punomoći (ako je još uvijek nisu potpisali) što je prije moguće nakon dijagnoze i dok su u mogućnosti to uraditi.
- Osigurati da obitelji i skrbnici također imaju svoje trajne punomoći koje osiguravaju odgovarajuće upravljanje njihovim poslovima ako i oni postanu nesposobni.
- Posjedovati primjerak dokumenta o trajnoj punomoći, i znati gdje je smješten

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- Javni predstavnik ili javni staratelj
- Alzheimer's Australia

Oporuke

Oporuka daje upute kako imovina umrle osobe treba biti podijeljena. Oporuka je zakonski važeća samo ako osoba razumije njene posljedice, zato je važno da osoba oboljela od demencije napravi ili dopuni oporuku dok je još u mogućnosti potpisati.

Planirati unaprijed znači:

- Imati važeću oporuku
- Znati tko je izvršilac oporuke i gdje će oporuka biti pohranjena

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- Alzheimer's Australia

Odluke o liječničkom tretmanu

Ako izgubite sposobnost donošenja odluka o vašem liječničkom tretmanu, netko drugi mora donijeti ove odluke za vas. U većini država i teritorija Australije vi možete izabrati nekoga kome vjerujete da donosi ove odluke. Ako ovo niste isplanirali unaprijed, zakon u svakoj državi i teritoriji dozvoljava određenom sudu da izabere nekoga tko će donositi odluke u vaše ime.

Postoje dvije vrste pomoći za planiranje unaprijed u svezi sa odlukama o liječničkom tretmanu:

- Trajna punomoć koja pokriva zdravstvena pitanja. Ovo vam dozvoljava izabrati osobu koja će vas zamijeniti kao donositelja odluka o liječničkim pitanjima
- Buduće upute (Advance Directive), pismeni dokument koji objašnjava vaše želje o liječničkom tretmanu

Različita imena mogu biti korištena u nekim državama i teritorijama Australije, no svrha ovog dokumenta je uglavnom ista.

Planirati unaprijed znači:

- Osigurati da osoba oboljela od demencije ima mogućnost donošenja trajne punomoći koja pokriva zdravstvena pitanja ili buduće upute
- Imati primjerak dokumenta o trajnoj punomoći i znati gdje je pohranjen

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- javni predstavnik ili javni staratelj
- Alzheimer's Australia

Starateljstvo i administracija

U većini država i teritorija Australije postoji Starateljska komisija (Guardianship Board) ili sud (Tribunal) koji može izabrati staratelja ili administratora za osobu koja više nije u stanju donositi odluke u svoje ime. Ako postoje problemi sa vođenjem poslova oboljele osobe, ili ako postoji sukob interesa oko oboljele osobe, molba za imenovanje staratelja ili administratora treba biti uzeta u obzir.

Možete kontaktirati Alzheimer's Australia i razgovarati s njima o tome je li potrebno uputiti molbu za imenovanje staratelja ili administratora i kako to uraditi.

ZA VIŠE INFORMACIJA

Alzheimer's Australia nudi podršku, informacije, naobrazbu i savjetovanje. Kontaktirajte Nacionalnu telefonsku službu za demenciju (National Dementia Helpline) na **1800 100 500**.

Za više informacija i druge Pomoćne tiskove, posjetite našu internet stranicu na adresi fightdementia.org.au

EARLY PLANNING

This Help Sheet discusses ways to plan ahead and organise financial and legal affairs and lists people and organisations that can help.

Dementia affects people differently. One person may begin to lose the ability to handle money or make competent business decisions at an early stage, while another person may keep these skills much longer.

However, sooner or later their abilities will decline and the person with dementia will be unable to make their own decisions about their financial and legal matters.

Planning ahead

Planning ahead can make it easier for families and carers to manage the affairs of a person with dementia. It may also mean that the person with dementia can participate in the planning and make sure that their wishes are carried out in the way that they would like.

Wherever possible, get advice while the person with dementia can still participate in the discussion and is legally competent to sign any documents.

Money matters

If a bank account is in joint names, the partner of the person with dementia can continue to operate it without any change in arrangements. However problems can occur if the person with dementia uses the account inappropriately or has accounts in their name only. To avoid these difficulties the person with dementia can give authority, while legally competent, for another person to operate the account. It is important to remember that this authority will be invalid if the person is no longer legally competent. If they are unwilling to agree to a change of arrangement it may be helpful to consult the bank manager about a possible solution.

Planning ahead means:

- Having joint signatures on all financial accounts
- Discussing future financial affairs with a financial adviser
- Arranging how and when the person with dementia will access their finances

Who can help?

- Bank manager
- Accredited financial adviser
- Solicitor
- Alzheimer's Australia

Enduring Power of Attorney

In most States and Territories a person can sign a document called an enduring power of attorney if they are legally competent at the time of signing. An enduring power of attorney is a legal arrangement that enables a nominated person to look after the financial affairs of another person should they become unable to do so. Many people have enduring powers of attorney regardless of any illness or diagnosis.

An ordinary, or general, power of attorney is also available but is only valid while a person is legally competent. An enduring power of attorney continues until the person's death, unless revoked.

One of the benefits of having an enduring power of attorney is that it allows the person with dementia to choose someone to act on their behalf in legal and financial matters when they are no longer able to do so themselves.

Planning ahead means:

- Ensuring that the person with dementia has the opportunity to consider making an enduring power of attorney if they don't already have one, as soon as possible after diagnosis and whilst they have the capacity to do so
- Ensuring that family and carers also have their own enduring powers of attorney to ensure that their affairs are well managed in case they also become incapable
- Having a copy of the enduring power of attorney, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Wills

A will gives instructions as to how the estate of a deceased person should be distributed.

A will is only legal if the person understands its implications, so it is essential that if the person with dementia wishes to make, or update their will, they do so while they are still competent to sign.

Planning ahead means:

- Having an up-to-date will
- Knowing who the executor is, and where the will is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- Alzheimer's Australia

Decisions about medical treatment

If a person with dementia loses the legal capacity to make decisions about their medical treatment, someone else needs to make those decisions for them. In most States and Territories a trusted relative or friend can be appointed to make these decisions. If this has not been put in place, the law in every State and Territory allows a particular court to appoint someone to make decisions on behalf of the person with dementia.

Two types of tools are available to help plan ahead for decisions about medical treatment:

- An enduring power of attorney covering health matters. This allows the person with dementia to appoint a person to be a substitute decision-maker for medical decisions
- An advance directive. This is a written document expressing the wishes of the person with dementia about medical treatment

Different names may be used in some States and Territories, but the function of the document is much the same.

Planning ahead means:

- Ensuring the person with dementia has the opportunity to make an enduring power of attorney covering health matters or an advance directive
- Having a copy of the document, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Alzheimer's Australia

Guardianship and Administration

In most States and Territories there is a Guardianship Board or Tribunal that can appoint a guardian or administrator for a person who is no longer able to make decisions for themselves. If there are problems dealing with the affairs of the person with dementia, or there is conflict about the person's best interests, an application for the appointment of a guardian or administrator may need to be considered.

Alzheimer's Australia can be contacted to discuss whether an application to appoint a guardian or administrator may be needed, and how to go about it.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at **fightdementia.org.au**

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**